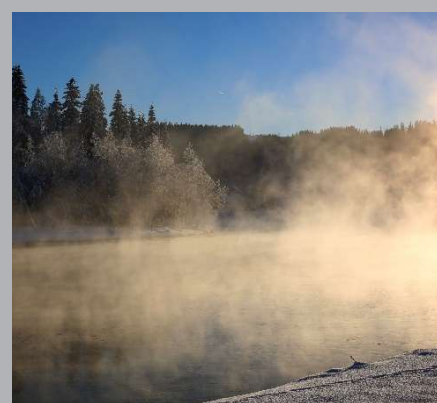

Eierskapsmelding Hemnes kommune
Vedtatt av Kommunestyret 21.6.18 KST-sak 46/18

Hemnes kommune
Skaperglede mellom smul sjø og evig snø

Innhold

INNLEDNING.....	4
Hemnes kommunes engasjement i selskap, organisasjoner og foreninger	4
Aksjeselskaper	4
Samvirkeselskap/andelslag	6
Interkommunale selskap.....	7
Kommunale foretak (KF).....	7
Stiftelser	7
Interkommunale samarbeid (§ 27 og 28)	7
Foreninger og organisasjoner	8
Eierskapspolitiske retningslinjer i Hemnes kommune	9
Prinsipper og retningslinjer for Hemnes kommunes eierstyring	10
KS' anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll.....	10
# 1: OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE	10
# 2: VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM.....	11
# 3: FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET	11
# 4: UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER.....	11
#5: UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGSDOKUMENTER	11
#6: EIERMØTER.....	11
#7: EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON	12
#8: GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER.....	12
#9: SAMMENSETNINGEN AV STYRET.....	12
#10: VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER.....	12
#11: KJØNNSMESSIG BALANSE I STYRENE	12
#12: RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSTYRENE	12
#13: STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL	13
#14: OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER	13
#15: HABILITETSVURDERINGER.....	13
#16: GODTGJØRING AV STYREVERV	13
#17: REGISTRERING AV STYREVERV	13
#18: ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER	13
#19: UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER.....	13
#20: SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK	14

#21: UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL	14
Vedlegg	15
Selskapsform og styringsmuligheter	15

INNLEDNING

Hemnes kommune er engasjert i flere selskap og interesseorganisasjoner.

Kommunen deltaker i interkommunale samarbeid etter §27 og §28 i kommuneloven, interkommunale selskap (IKS) og har eierinteresser flere aksjeselskaper (AS). De selskapene eller samarbeidsorganene Hemnes kommune er involvert i, utfører oppgaver innenfor et bredt spekter av sektorer. Fra kraftproduksjon og renovasjon, til rene politiske samarbeidsløsninger.

Målet med kommunens involvering i kommunale selskap og interkommunale eller interregionale samarbeidsorganer, har vært alt fra å oppnå effektivitet i tjenesteproduksjon ved å utnytte stordriftsfordeler i tjenesteproduksjonen (renovasjon) til rene politiske samarbeidsløsninger som gir større gjennomslagskraft sentralt. Mange av engasjementene er interkommunale og omfatter mange kommuner fra ulike deler av landet.

Hensikten med eierskapsmeldinga er å sikre overordnet styring, selskapsledelse og kontroll av det kommunale eierskapet. Meldingen skal gi retning for beslutninger og sikre politisk forankring. Den sikrer også at overordnede retningslinjer og strategier for Hemnes kommunes eierinteresser er samlet ett sted. For de fleste av eierinteressene skal det utarbeides egne eierstrategier. Plan for dette står benevnt under merknader til hvert enkelt selskap/engasjement.

Hemnes kommunes engasjement i selskap, organisasjoner og foreninger

Hemnes kommune er direkte eier i en rekke selskap og foretak. Eierskapet forvaltes av kommunen og gjelder ikke datterselskap eller tilknyttede selskap. Hemnes kommune er også deltaker i interkommunale og interregionale samarbeid og samvirkeforetak.

Hemnes kommune har bidratt til opprettelse av stiftelser, men en stiftelse er et eget rettssubjekt og kommunen kan følgelig ikke utøve direkte eierstyring. Forvaltningen av stiftelsen er underlagt styret og stifteren har derfor ikke råderett over formuesverdier som er overført stiftelsen. Det vil derfor ikke bli utarbeidet egne eierstrategier for disse.

Oversikt over Hemnes kommunes eierskap og engasjement:

Aksjeselskaper

Selskap	Eierandel	Andel av aksjekapital i kroner	Merknader
Helgeland Kraft AS Org nr 844 011 342	6,99%	21.000.000	Helgeland Kraft produserer fornybar energi og utvikler strømmnett til hele Helgeland. Selskapet selger strøm til husholdninger og bedrifter i hele landet. Helgeland Kraft er eid av 14 kommuner på Helgeland.

			Det er utarbeidet en felles eierstrategi for eierkommunene «Eierstrategi Helgeland Kraft AS – etablering av konsern», vedtatt i kommunestyret i 2.11.17 KST-sak 64/17
Hasvo AS Juridisk navn: Hemnes Arbeidssamvirke I Offentlig Virksomhet AS Org. nr. 953 264 382	100%	1.000.000	Heleid selskap, som leverer tjenester innenfor området varig tilrettelagt arbeid, og arbeidsutprøving/arbeidspraksis. HKs eierstrategi skal utarbeides i 2018. Utkast foreligger og vil behandles politisk høsten 2018.
Helgeland Reiseliv AS Org nr 997 877 047	9%	150.000	Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
Helgeland kulturinkubator AS		25.000	Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
Nordland Utbyggingsselskap AS		22.000	Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
Driv Karriere AS Org. nr. 919 864 168		4.000	Driv karriere AS er tiltaksarrangør for arbeidsmarkedsopplæringskurs og arbeidsrettede tiltak for NAV i tjenesteområdene Rana, Hemnes, Nesna og Lurøy. Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
Kommunekraft AS Org.nr. 866 818 452		1.000	Kommunekraft AS bistår aksjonærkommuner som ønsker å selge kraft på fastpriskontrakter – eller som ønsker å inngå avtale om forvaltning av fysisk kraft. Kommunekraft AS er ikke selv part i avtalene, men bistår kommunene med blant annet å innhente tilbud fra interessenter. Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
Galvano Tia AS Org.nr. 911 918 269		500	Galvano Tia AS har som målsetting å fokusere på det enkelte menneskets behov for utvikling, kompetanse, arbeid og helse. Som Indre Saltens attføringsbedrift, der hovedmålet er å få flest mulig mennesker tilbake i jobb, tilbyr GalvanoTia AS flere muligheter og tilpasser løsninger for den enkelte. Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.

Samvirkeselskap/andelslag

Selskap	Eierandel	Andel av aksjekapital i kroner	Merknader
Coop Helgeland SA Org. nr. 947 458 280		300	Samvirkeforetak, butikkhandel, drift av restaurant og kafeer. Coop eies av kundene gjennom medlemskap i ulike samvirkeselskap. Det utarbeides felles eierstrategi for HKS mindre eierskapsinteresser.
Coop Korgen SA Org. nr. 946 883 948		200	Samvirkeforetak, butikkhandel, drift av restaurant og kafeer. Coop eies av kundene gjennom medlemskap i ulike samvirkeselskap. Det utarbeides felles eierstrategi for HKS mindre eierskapsinteresser.
Radio Korgen BA Org. nr. 983 453 678		30.000	Lokalradio med dekningsområde i hele Hemnes kommune. I tillegg høres Radio Korgen både på Gruben og på Granmoen. Det utarbeides felles eierstrategi for HKS mindre eierskapsinteresser.
Finneidfjord samfunnshus AL Org.nr. 956 09 7991	98,67%	3.070.000	Formålet med aksjelaget er å «Reise og drive et samfunnshus for dermed å skaffe stedets innbyggere og medlemmer av samvirke et høvelig samlingssted med rom for møter, fester, kino og teaterforestillinger, kafe, idrettslokaler, kontorer etc. Samvirke har ikke erverv til formål. Et eventuelt overskudd skal gå tilbake til vedlikehold og utgifter til drift.» HKS eierstrategi skal utarbeides i 2018/19.
Biblioteksentralen SA Org. nr. 910 568 183		1.200	Biblioteksentralen er et samvirkeforetak som er eid og styrt av medlemmene. Eierne er i all hovedsak norske kommuner og fylkeskommuner. Målet er å bidra til at bibliotek og lignende institusjoner kan gi innbyggerne god tilgang til kunnskap og kultur. Det utarbeides felles eierstrategi for HKS mindre eierskapsinteresser.
KLP Juridisk navn: Kommunal landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap Org nr 938 708 606		15.107.558	KLKP er et Gjensidig forsikringsselskap (GFS) som startet som et spleiselag av små kommuner i hele landet. I dag er det Norges største forsikringsselskap. Hemnes kommune benytter KLP som pensjonsselskap.

			Det utarbeides felles eierstrategi for HKs mindre eierskapsinteresser.
--	--	--	--

Interkommunale selskap

Selskap	Eierandel	Andel av kapital i kroner	Merknader
Helgelands avfallsforedling IKS Org. nr. 971 140 496			HAF er et interkommunalt avfallsselskap eid av kommune Hemnes Lurøy, Nesna, Rana, Rødøy og Træna. Selskapet ble etablert i 1994 og har ansvaret for renovasjon og septik for eierkommunene. Det utarbeides i 2018 en felles eierstrategi for eierkommunene. Et første utkast skal etter planen behandles av rådmennene i eierkommunene i 2018.
KomRev Nord IKS Org. nr. 986 574 689	1,7%	85.000	KomRev Nord IKS har som oppgave å utføre revisjon i (fylkes-)kommuner ihht lov om kommuner og fylkeskommuner, og skal sikre deltakende eier revisjon i egen regi. Det foreligger en selskapsavtale som regulerer selskapets drift.

Kommunale foretak (KF)

Ingen

Stiftelser

Selskap	Eierandel	Innskutt kapital	Merknader
Hemnes boligstiftelse Org. nr. 947 382 187		50.000	Kommunen har ingen styringsrett, og det utarbeides derfor ikke eierstrategi.
Nord-norske Student- og Elevhjem Org. nr. 971 444 959		18.000	Kommunen har ingen styringsrett, og det utarbeides derfor ikke eierstrategi.

Interkommunale samarbeid (§ 27 og 28)

Selskap	Organisering	Merknader
Indre Helgeland Regionråd Org. nr. 988 348 546	§27	Regionalpolitisk samarbeidsorgan for kommunene Grane, Hattfjell, Hemnes, Lurøy, Nesna og Rana. Rådet er styret i samarbeidet og har en funksjonstid på fire år. Leder og nestleder velges blant ordførerne i rådet og velges for en periode på to år. Eierskap styres av vedtekter – behandlet i kommunestyret i Hemnes i 2013.
Interkommunalt Arkiv i Nordland (IKAN)	§27	Interkommunalt Arkiv Nordland (IKAN) er en interkommunal samarbeidsordning etter § 27 i kommuneloven, bestående av Nordland Fylkeskommune

Organisert under Nordland Fylkeskommune som vertskommune/fylke; org. nr. 964 982 953		og 37 kommuner i Nordland. IKAN har som mål å bistå deltakerkommunene med konkrete og dagsaktuelle oppgaver i arkivarbeidet, og å arbeide fram fellesløsninger innen arkivsektoren som alle deltakerkommunene har nytte av. IKAN har ingen ansatte. Alle tjenester kjøpes av Arkiv i Nordland (AiN). Hemnes kommune ble godkjent som ny eierkommune fra 18.2.2014. Eierskapet styres av Vedtekter for Interkommunalt Arkiv Nordland (IKAN), vedtatt 19.4.2017.
Pedagogisk Psykologisk Tjeneste Organisert under Rana Kommune som PPT-Rana; org. nr. 872 481 032	§28	Et samarbeid om PPT mellom kommunene Rana, Nesna, Rødøy og Hemnes. Eierskap styres vha. «Vertskommuneavtale om pedagogisk-psykologisk tjeneste for kommunene Rana, Hemnes, Rødøy og Nesna», i prosess for signatur. Vedtatt KST-sak 10/18.
Studiesenteret RKK Vefsn Org. nr. 844 824 122	§27	Regionskontor for kompetanseheving, eid av kommunene Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Hemnes. Eierskap styres vha. "Samarbeidsavtale for studiesenter RKK Vefsn for kommunene Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn.", i prosess for signatur. Vedtatt KST-sak 8/18
Rana interkommunale legevakt Organisert under Rana Kommune; org. nr. 872 481 032	§28	Et samarbeid om legevaksordning mellom kommunen Rana og Hemnes. Formål: organisere og drive legevaktstjeneste for medlemskommunene alle dager i tidsrommet 16:00-08:00. Legevakta er lokalisert ved Helgelandssykehuset, avdeling Rana. Eierskap styres vha. "Avtale om organisering og drift av interkommunal legevaksordning", signert 8.5.18
Villmarksnett Organisert under Hemnes kommune; org. nr. 846 316 442	§27	Hattfjelldal og Hemnes. Eierskap styres vha. «Samarbeidsavtale mellom Hattfjelldal kommune og Hemnes kommune om drift av Villmarksnett», signert 28.6.17. KST-vedtak 11/16.

Foreninger og organisasjoner

Forening / Organisasjon	Beskrivelse
KS Org. nr. 971 032 146	Kommunenes interesseorganisasjon. Alle landets kommuner er medlemmer i KS. Det foreligger ikke eierskap, og det utarbeides derfor ingen eierstrategi.
Landssamanslutninga av vasskraftkommuner (LVK) Org. nr. 975 625 117	Organisasjonen bistår kommuner som har vassdrag som er utbygd for produksjon av elektrisk kraft, i energipolitiske spørsmål. LVK gir faglig og juridisk bistand i spørsmål om ny utbygging, opprusting/utvidelse av eksisterende verk, hjemfall, revisjon av vilkår, skatte- og avgiftsspørsmål, konsesjonskraft og kraftomsetning. Hemnes kommune er medlem i organisasjonen. Det foreligger ikke eierskap, og det utarbeides derfor ingen eierstrategi.
Utmarkskommunenes sammenslutning (USS) Org. nr. 976 487 125	Bistår medlemskommunene i spørsmål om bruk av vern av utmark av utmarksområder, forvaltningsplaner, rovviltproblematikk, motorferdsel i utmark og er et talerør overfor sentrale myndigheter og media. Hemnes kommune er medlem i organisasjonen.

	Det foreligger ikke eierskap, og det utarbeides derfor ingen eierstrategi.
Midtskandia Org. nr. 993 839 922	Et grenseregionalt samarbeid mellom Sverige og Norge med støtte fra Nordisk ministerråd. Organisasjonen arbeider for å fjerne grensehinder som gir problemer i det grenseoverskridende samarbeidet. Styret består av representanter for regionene, fylkene og kommunene i de to landene. Samarbeidet er en ideell forening. Hemnes kommune er medlem.
	Det foreligger ikke eierskap, og det utarbeides derfor ingen eierstrategi.

Eierskapspolitiske retningslinjer i Hemnes kommune

Hemnes kommune bygger sine eierskap på politiske beslutninger og et samfunnsmessig engasjement. Selskapene kommunen er deltaker i genererer, med noen få unntak, i liten grad økonomisk utbytte til kommunen. Selv om etableringen av et selskap i utgangspunktet var tuftet på politisk og samfunnsmessig engasjement fra kommunen sin side, kan det over tid vise seg at kommunalt eierskap blir mindre hensiktsmessig og det derfor blir vanskelig å utøve et eierskap som er bygd på et politisk formål.

Valg av selskapsform har ofte sammenheng med hvilken type eierskap som ønskes utført og hvilke oppgaver som skal løses. (se vedlegg for beskrivelse av selskapsformer).

Kommunalt folkevalgte får gjennom sine verv ansvaret for å forvalte kommunens interesser i de selskapene kommunen er eier i og de foreninger og organisasjoner kommunen er deltaker i. Noen av selskapene eies av kommunen alene, andre sammen med andre offentlige eiere eller sammen med private interessenter. Dette innebærer at kommunen kan stå overfor eiere med helt klare ambisjoner for sin deltakelse i selskapet som for eksempel krav til avkastning på investert kapital, lokalisering, lokal og regional utvikling etc. Noen av disse ambisjonene kan gå på tvers av det samfunnsansvar som kommunen er satt til å forvalte og det er derfor viktig at kommunen signaliserer sin rolle som eier med klare forventninger og definerte mål for sitt eierskap.

Men det er også viktig at kommunen skiller mellom de krav som kommunen stiller til utøvelse av sitt eierskap - eierskapspolitikk - og de krav kommunen har overfor det enkelte selskap for å sikre at selskapet ivaretar de formål og målsetninger som eieren har satt i sine eierstrategier.

Hemnes kommune må arbeide kontinuerlig med å profesjonalisere sin eierstyring gjennom å videreutvikle sin eierskapspolitikk. Eierskapspolitikken må stille krav til eieroppfølging i Hemnes kommune og sikre at kommunen opptrer som en aktiv, forutsigbar og langsiktig eier.

Den politiske eieroppfølgingen skal i hovedsak utøves av kommunestyret og formannskapet. Kommunestyret skal behandle saker av stor prinsipiell og strategisk betydning og saker som er i henhold til vedtekter, avtaler eller med hjemmel i selskapslovgivningen.

Formannskapet skal behandle saker av prinsipiell og strategisk karakter i kraft av å være kommunens utvalg for eierstrategier. Formannskapet vil dermed ha en funksjon som arbeidsutvalg for kommunestyret i slike saker. Formannskapet kan også få fullmakter til å sluttbehandle enkeltsaker som angår kommunens eierskap.

Rådmannen skal primært legge til rette for politisk styring av selskap som inngår i kommunens eierportefølje. Rådmannen skal også bidra til å videreutvikle kommunens eierskapspolitikk.

Prinsipper og retningslinjer for Hemnes kommunes eierstyring

Rent juridisk er det selskapslovgivningen som setter rammene for eierstyring og selskapsledelse. Lovverket er de siste årene blitt styrket når det gjelder styring og kontroll av kommunale selskaper. Men lovverket er nokså generelt og ofte tvetydig og det kan derfor være nødvendig å supplere med andre typer styringsverktøy for å sikre god eierstyring og ledelse av selskap.

Både nasjonalt og internasjonalt er det utarbeidet en rekke prinsipper, anbefalinger og retningslinjer for god styring og ledelse av selskap og formålene har vært å avklare roller, sikre ryddige beslutningsprosesser og redusere risikoen forbundet med selskapenes virksomhet. De er også ment å bidra til økt verdiskapning ved å øke effektiviteten og styrke selskapenes konkurransevne.

Internasjonalt er det *OECD's Principels of Corporate Governance* som utgjør en anerkjent standard for god eierstyring (utarbeidet i 1999, og oppdatert i 2015). OECD supplerte etter hvert de generelle retningslinjene med et sett med anbefalinger knyttet til problemstillinger som er særegne for eierstyring og selskapsledelse i offentlige selskaper (oppdaterte i 2013 og 14).

I oktober 2014 publiserte Norsk Utvalg for Eierstyring og Selskapsledelse (NUES) en 8. utgave av norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse. Anbefalingene fra NUES retter seg i første rekke mot aksjeselskaper som er børsnoterte og er derfor ikke så altfor relevant for styring av kommunale selskaper.

I Stortingsmelding nr. 27 (2013-2014) - Et mangfoldig og verdiskapende eierskap har staten redegjort for sin eierskapspolitikk. Prinsippene retter seg mot både heleide og deleide statlige selskaper og de er utformet i tråd med allment aksepterte prinsipper for eierstyring.

KS' anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll

KS har utarbeidet 21 anbefalinger til kommunenes eierstyring, selskapsledelse og kontroll¹ av interkommunale selskaper (IKS) og aksjeselskaper (AS)². Hemnes kommune har valgt å basere sin eierstyring på disse anbefalingene.

Der hvor flere kommuner/selskaper er eiere, skal Hemnes kommunes stemme i eierstyringssaker baseres på vedtak i denne meldingen.

Oppsummert er anbefalingene:

1: OBLIGATORISK OPPLÆRING AV OG INFORMASJON TIL FOLKEVALGTE

KS anbefaler: Kommunene bør som en del av sitt folkevalgtprogram gjennomføre obligatoriske kurs eller eierskapsseminarer. Den første opplæringen bør gjennomføres i løpet av de første 6 månedene av valgperioden. Det anbefales også at det nye kommunestyret tidlig i perioden får en oversikt over status for selskapene.

Hemnes kommune vil gjennomføre opplæring av folkevalgte i løpet av første år i valgperioden.

¹ Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll, KS, ISBN 978.82-93100-10-2

² Disse anbefalingene er ikke ment å omfatte samarbeid etter kommunelovens §27 og 28.

2: VURDERING OG VALG AV SELSKAPSFORM

KS anbefaler: Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket.

Hemnes kommune skal bidra til å sikre riktig selskapsform.

3: FYSISK SKILLE MELLOM MONOPOL OG KONKURRANSEVIRKSOMHET

KS anbefaler: Selskaper som opererer i et marked i konkurranse med andre aktører i tillegg til monopolvirksomhet, bør som hovedregel skille ut den markedsrettede delen av virksomheten for å unngå rolleblanding og kryssubsidiering.

Hemnes kommune skal bidra til å sikre fysisk skille mellom monopol og konkurransevirkosomhet.

4: UTARBEIDELSE AV EIERSKAPSMELDINGER

KS anbefaler: Kommunestyrene bør hvert år fastsette overordnede prinsipper for sitt eierskap ved å utarbeide en eierskapsmelding for alle sine selskaper.

Hemnes kommune skal innenfor hver kommunestyreperiode gå gjennom og evt. revidere eierskapsmeldingen for å sikre at innholdet er relevant til dagens situasjon, samt at innholdet er kjent for de folkevalgte.

#5: UTARBEIDELSE OG REVIDERING AV STYRINGSDOKUMENTER

KS anbefaler: Kommunestyret skal utarbeide og bør jevnlig revidere styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapet.

Hemnes kommune skal minst en gang i Kommunestyreperioden gå gjennomgå og vurdere revisjon av styringsdokumentene for selskapet. Slik vurdering/revisjon skal også gjøres dersom endringer som følge av #4 gjør det nødvendig. Dersom gjennomgangen viser det nødvendig å revidere avtaler i den forbindelse, skal disse tas opp til revisjon ihht. avtalens reguleringer.

#6: EIERMØTER

KS anbefaler at det jevnlig gjennomføres eiermøter for å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapet. Et eiermøte er et møte mellom representanter fra kommunen som eier, styret og daglig leder for selskapet.

Hemnes kommune skal sikre at styringsdokumentene for det enkelte selskap innehar bestemmelser om faste eiermøter og representasjon.

#7: EIERORGANETS SAMMENSETNING OG FUNKSJON

KS anbefaler: Avhengig av selskapets formål, anbefales det som en hovedregel at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som selskapets eierrepresentanter i eierorganet. Eierstyring skal utøves innenfor rammen av kommunestyrets vedtak.

Hemnes kommune skal følge KS' anbefaling om at kommunestyret oppnevner sentrale folkevalgte som eierrepresentanter. Dersom selskapet er av en slik art (formål) at det er formålstjenlig for Hemnes kommunes utøvelse av sitt eierskap, kan eierrepresentanter oppnevnes basert på fag-/domenekompetanse.

#8: GJENNOMFØRING AV GENERALFORSAMLINGER OG REPRESENTANTSKAPSMØTER

KS anbefaler: De formelle eiermøtene er generalforsamling eller representantskap. Det er styret som innkaller. Bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker.

Hemnes kommune skal besørge at innkallingsfrister tas inn i vedtektene.

#9: SAMMENSETNINGEN AV STYRET

KS anbefaler: Det er eiers ansvar å sørge for at styrets kompetanse samlet sett er tilpasset det enkelte selskaps virksomhet. Det anbefales at kommunen sikrer opplæring av styremedlemmene.

Hemnes kommune skal etterstrebe at kompetansen i selskapenes styre er tilpasset selskapets virksomhet. Styrerepresentanter fra Hemnes kommune skal sikres opplæring i styrearbeid.

#10: VALGKOMITE OG STYREUTNEVNELSER

KS anbefaler: Ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper bør det vedtektsfestes bruk av valgkomite.

Hemnes kommune skal besørge vedtektsfestet bruk av valgkomite.

#11: KJØNNSMESSIG BALANSE I STYRENE

KS anbefaler: Det anbefales at eierorganet uavhengig av organisasjonsform tilstreber balansert kjønnsrepresentasjon. Styremedlemmene behøver ikke være bosatt i kommunen.

Hemnes kommune skal besørge balansert kjønnsrepresentasjon i styrene.

#12: RUTINER FOR Å SIKRE RIKTIG KOMPETANSE I SELSKAPSSTYRENE

KS anbefaler: Eier har ansvar for å sikre at styret har den nødvendige kompetansen for å nå selskapets mål. Eier bør også anbefale styret selv jevnlig å vurdere egen kompetanse ut fra eiernes formål med selskapet. Det er derfor anbefalt flere rutiner for å sikre nødvendig kompetanse.

Hemnes kommune skal påse at styret har den nødvendige kompetanse og at det finnes rutiner for dette.

#13: STYRESAMMENSETNING I KONSERNMODELL

KS anbefaler: Styremedlemmer i morselskap bør ikke sitte i styret til datterselskap. Konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styret.

Hemnes kommune skal påse at selskapene følger denne anbefalingen.

#14: OPPNEVNELSE AV VARAREPRESENTANTER

KS anbefaler: Der det utpekes varamedlemmer til styret bør ordningen med numeriske varamedlemmer benyttes for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.

Hemnes kommune skal påse at selskapene følger denne anbefalingen.

#15: HABILITETSVURDERINGER

KS anbefaler: Det anbefales at styrene etablerer faste rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter. Ordfører og rådmann bør ikke sitte i styret i selskaper.

Hemnes kommune skal praktisere anbefalingen fra KS. Tilsvarende gjelder varaordfører og assisterende rådmann.

#16: GODTGJØRING AV STYREVERV

KS anbefaler: Kommunen bør i forbindelse med utarbeidelse av eierskapsmelding ha en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv. Denne bør danne grunnlag for eierorganets fastsetting av styrehonorar.

Hemnes kommune skal tilstrebe en nøktern godtgjørelse av styreverv.

#17: REGISTRERING AV STYREVERV

KS anbefaler: Alle som påtar seg styreverv for kommunale selskaper bør registrere vervene på www.styrevervregisteret.no

Alle som påtar seg styreverv for Hemnes kommune er pålagt å registrere seg i styrevervregisteret.

#18: ARBEIDSGIVERTILHØRIGHET I SELVSTENDIGE RETTSSUBJEKTER

KS anbefaler: Det anbefales at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon. KS Bedrift vil være et naturlig valg for mange av disse selskapene.

Hemnes kommune skal påse at selskapene søker medlemskap i en arbeidsgiverorganisasjon.

#19: UTARBEIDELSE AV ETISKE RETNINGSLINJER

KS anbefaler: Eier bør påse at selskapsstyrene utarbeider, og jevnlig reviderer, etiske retningslinjer for selskapsdriften.

Hemnes kommune skal påse at slike retningslinjer utarbeides og revideres.

#20: SÆRLIG OM ADMINISTRASJONSSJEFENS ROLLE I KOMMUNALE FORETAK

KS anbefaler: Det anbefales at kommunestyrene ved opprettelse av kommunale foretak diskuterer administrasjonssjefens rolle og handlingsmuligheter overfor daglig leder.

Hemnes kommune skal påse at slik diskusjon foretas ved opprettelsen av kommunale foretak.

#21: UTØVELSE AV TILSYN OG KONTROLL

KS anbefaler: Kommunestyret har både et tilsyns og kontrollansvar for å sikre at kommunen når sine mål, at regelverket etterleves og at etiske hensyn ivaretas. Kontrollen utføres blant annet gjennom regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll. Kontrollansvaret gjelder også når virksomheten er skilt ut i egne selskaper.

Hemnes kommune skal benytte de ordinære kontrollorgan for kommunal virksomhet også når det gjelder tilsyn og kontroll med kommunalt eierskap.

Vedlegg

Selskapsform og styringsmuligheter

Aksjeselskap (AS)

Er et eget rettssubjekt med begrenset ansvar for eierne. Et aksjeselskap kan ha flere eiere og krav om minimum 30 000 NOK i aksjekapital, men må til enhver tid ha en forsvarlig egenkapital. Et særtrekk ved aksjeselskap er at deltakerne ikke er personlig ansvarlig for selskapets forpliktelser med mindre dette er særskilt avtalt. Men på den andre siden rår ikke eierne fritt over selskapets inntekter og formue. Ønsker eierne å trekke midler ut av selskapet, må det skje etter nærmere regler i aksjeloven.

Endringer i eierforholdene skjer gjennom kjøp og salg av aksjer, eller ved utsteding av nye aksjer.

Eierskapet utøves gjennom generalforsamlingen fastsatt i vedtekter, instruksjoner og vedtak gjort i generalforsamlingen. Det er generalforsamlingen som velger styret.

Styret er det øverste forvaltningsorganet og har ansvaret for at selskapet drives i samsvar med selskapets formål og innenfor rammen satt i aksjeloven og instruksjoner fastsatt av aksjonærene i generalforsamlingen. Daglig leder utøver det daglige lederskapet etter de pålegg styret har gitt.

Samvirkeselskap/andelslag (BA)

I denne selskapsformen er eiernes eller deltakernes ansvar i likhet med aksjeselskap, begrenset til innskuddet i selskapet. Selskapsformen er ikke detaljregulert gjennom lovverket og stifterne har en viss frihet i utformingen av vedtektene. Det er heller ingen krav til minimumskapital ved oppstart eller etablering og stifterne kan selv avgjøre hvor stor kapitalinnsatsen bør være.

Full regnskaps- og revisjonsplikt inntreffer først ved en omsetning over fem millioner kroner. Utbytte skal fordeles i forhold til deltakernes bruk av selskapet forhold til eierandeler som i et aksjeselskap.

Interkommunalt selskap (IKS)

Samarbeid mellom flere kommuner eller fylkeskommuner kan organiseres som et interkommunalt selskap. Deltakerne i selskapet kan være kommuner, fylkeskommuner eller andre interkommunale selskap.

Hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for sin andel av selskapets samlede forpliktelser. Selskapets øverste myndighet er representantskapet som er eiernes organ og hvor deltakerkommunenes eiermyndighet utøves. Representantskapet kan treffe avgjørelser som binder styret og kan omgjøre vedtak som styret har truffet. Lovens bestemmelser medfører at deltakerkommunene har en større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir deltakerne i et aksjeselskap.

Kommunalt foretak (KF)

Foretaket er en del av kommunen som rettssubjekt og har ingen økonomisk selvstendighet. Det kommunale budsjettet setter rammene for foretakets virksomhet. Reglene som styrer kommunale foretak tar særlig sikte på å gi et alternativ for mer selvstendig organisering av kommunale oppgaver. KF benyttes som regel når både forretningsmessige og samfunnsmessige hensyn skal ivaretas, og denne måten å organisere kommunal drift på brukes i hovedsak i større kommuner. Eksempler på denne organiseringen kan være drift av vannverk, drift av kommunal bygningsmasse, vaktmestertjenester etc. og de enkelte tjenesteenhetene i kommunen bestiller tjenester direkte fra det kommunale foretaket etter behov.

Foretaket ledes av et styre og en daglig leder. Styret er bundet av det budsjettet som kommunestyret vedtar. Daglig leder har ikke rapporteringsplikt til rådmannen og er heller ikke underlagt rådmannens instruksjonsmyndighet³, men rådmannen har uttalelsesrett før saken behandles i styret eller eventuelt i kommunestyret.

Stiftelse

Etablering og drift av stiftelser skal skje i henhold til Lov om stiftelser av 15. juni 2001, nr. 59. En stiftelse kan være av alminnelig karakter eller en næringsstiftelse og skal ledes av et styre oppnevnt av stifteren eller stifterne. En stiftelse defineres som en formuesverdi som stifterne har avsatt til å fremme et nærmere fastsatt formål.

Stiftelsen anvendes særlig ved virksomhet av ikke-økonomisk art, spesielt til sosiale og kulturelle formål.

Kommuner kan alene eller sammen med andre opprette stiftelser. Stiftelser er egne rettssubjekt og har ingen eiere, det vil si at stiftelsen «eier seg selv». Kommunen har derfor ingen styringsrett over stiftelser og kan derfor ikke hente utbytte eller andre midler fra stiftelsen. Stifterne står heller ikke fritt til å løse opp stiftelsen og denne organisasjonsformen egner seg dårlig dersom kommunene ønsker å utøve eierstyring og ha tilgang til økonomiske verdier knyttet til virksomheten.

Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens §27

Kommuneloven setter rammer for samarbeidsavtaler mellom kommuner eller fylkeskommuner når samarbeidet er organisert med eget styre etter kommunelovens §27. Loven gir få retningslinjer for hvordan samarbeidet bør foregå og det er derfor opp til kommunene selv hvordan de vil organisere dette. §27-samarbeid innebærer en atskillig løstere form for organisering enn for eksempel interkommunalt selskap som reguleres av bestemmelser i en egen lov.

Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens §§28b og 28c

Kommunelovens §28 a gir en generell hjemmel for å legge lovpålagte oppgaver som en kommune har ansvaret for, til en vertskommune eller et vertskommunesamarbeid. Samarbeidet kan

³ Det er et unntak fra hovedregelen om at administrasjonssjefen ikke har instruksjonsmyndighet overfor daglig leder. Etter kommuneloven § 72 nr. 1 kan administrasjonssjefen instruere daglig leder om at iverksettelsen av en sak skal utsettes til kommunestyret har behandlet saken.

lanseres i to varianter: administrativt vertskommunesamarbeid etter kommunelovens §28 b og vertskommunesamarbeid med folkevalgt nemd etter kommunelovens §28 c.

Variantene for samarbeidsform er avhengig av om samarbeidsområde er av prinsipiell betydning eller ikke. Dersom samarbeidsområdet er av prinsipiell betydning skal modellen med folkevalgt nemd benyttes (Kl. §28 c). Nemda har ansvaret for at oppgavene blir løst innenfor rammen av delegeringen fra deltakerkommunene som oftest fastsatt i en samarbeidsavtale.

Et vertskommunesamarbeid er ikke et selvstendig rettssubjekt, men har sin forankring i kommuneloven og i en avtale mellom kommunene i samarbeidet. Avtalen må også vedtas av kommunestyret.

Annet interkommunalt samarbeid

Kommuner inngår i en rekke samarbeidsformer med andre kommuner uten at samarbeidet er tydelig hjemlet i lovverket. Det kan være et rent politisk samarbeid regionalt eller interregionalt - eller samarbeidsavtaler med andre kommuner og annen offentlig virksomhet.

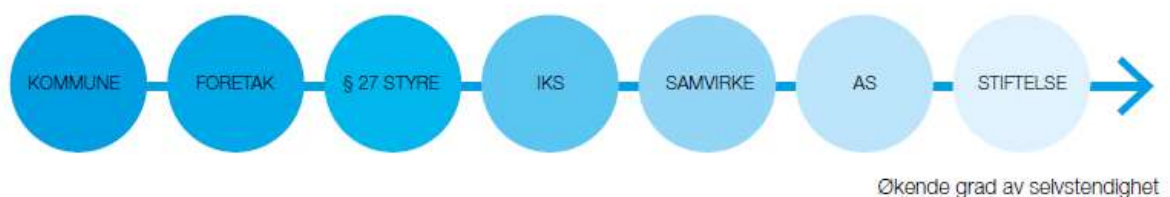
Organisasjoner og foreninger

Hemnes kommune er også medlem i organisasjoner eller foreninger som har som formål å ivareta medlemskommunenes interesser innfor et nærmere definert område. Eksempler på dette er LVK og USS.

Utfordringer ved selskapsorganisering av kommunal virksomhet

En hovedutfordring ved valg av selskapsform er faren for manglende politisk kontroll og innflytelse. Desto mer fristilt et selskap eller en organisasjon er i forhold til eierne, desto mindre innflytelse kan kommunene utøve gjennom de folkevalgte organene.

ALTERNATIVE ORGANISASJONSMODELLER

Figur 1 Fra "Anbefaling om eierstyring, selskapsledelse og kontroll", KS, ISBN 978.82-93100-10-2